

מטרות-יסוד - ודרכים אליהן

אים; הבעיות המיוחדות של צמיחת שכבות פיקוד, ברמות הגבוהות יותר, מתוך המילואים.

לא יקשה עלינו להסיק מכל אלה מסקנות בענין מטרות-היסוד של אימוננו לגבי הצבא-הסדיר — ובעיקרן הרי הן:

● קיום רמת-אימון כזו של עוצבות ויחידות אשר תאפשר למערך-הסדיר מילוי יעודו כ"כוח-מידי", וכגוף הקובע "מדידי-לחימה" לצה"ל בכללו;

● הכשרה מקצועית מושלמת לחייל ולמפקד, שיוכלו למלא תפקידים במערך-המילואים ללא הכשרה נוספת. תביעה זו חלה הן על החיילים והמפקדים המסיימים שירותם בצבא-הסדיר, הן על החיילים המתוספים מתוך העליה והן על המפקדים במילואים העולים בסולם התפקידים; ואם השגת שתי התכליות הראשונות היא ענין לצבא-הסדיר, — הרי את השלישית יש להשיג במסגרת המילואים;

● עיצוב תורות-לחימה ופיתוח שיטות-לחימה (הנבחנות בצורות שונות בטרם תיושמה לצבא כולו);

● טיוע הדרכתו וארגונו רב למערך-המילואים;

● פיתוח שיטות ההדרכה וייעולן.

ואילו לגבי מערך-המילואים מסתמנות מטרות-אימון עיקריות אלו:

● שמירת רמת-האימון שהוקנתה לפרט בשירות-הסדיר;

● אימון יחידות ותרגולן — כהכשרה בסיסית וכן כהשלמה לרמת הפרט, שהושגה בשירות-הסדיר ונשמרה במערך-המילואים (וממילא, כתוצאה מהעבודה המשותפת מדי-פעם, בשירות-אימונים או בתעסוקה — גיבושן של יחידות אלו);

● סיגול נושאי-אימון חדשים ונוספים ותורות חדשות;

● העמדת השירות השנתי על המינימום ההכרחי בלבד — כדי שלא לפגוע פגיעה קשה-מדי בכלכלת המדינה, ולא להכביד מדי על תקציבו של צה"ל רבי-הצרכים.

השגת מטרות אלו, יתכן שתצריך שימת דגש-יתר בכמה וכמה משיטות-אימון וסוגי-אימון שאינם בגדר חידוש בצה"ל — אך שיחכן ונחוץ עתה להגביר את משקלם הסגולי. והרי מספר השגות ומחשבות המצביעות על גקודות-דגש כאלו.

תרגילים עוצבתיים נרחבים בהקף מלא, בשילוב כל החילות וה-אמצעים — לא בכל יום נערכים הם. המסקנה: לכשנערך תרגיל כזה — הכרח הוא להפיק את מלוא התועלת ממנו (דהיינו — שאמנם יתורגלו כל המשתתפים בו באופן מלא ותכליתי).

צד אחר של אותה מטבע — הצורך כי במסגרתו של תרגיל כזה לא רק תתורגלנה כראוי כל היחידות החיליות השונות המשתתפות בו, אלא אף יובלטו, במידת-הצורך, כל הצדדים והשטחים של עוצבה (טקטיים, טכניים, לוגיסטיים, וכיו"ב). אחת המסקנות — חשיבותו של תרגול נפרד של יחידות-היסוד החיליות, אשר יקדם לתרגיל הכולל והבידחילי.

בתוך שגרת עבודתנו היומיומית טוב, לעתים, להציג בפני עצמנו את היעודים שלשםם אנו קיימים ופועלים; ולהגדיר מהי היכולת אשר עלינו להשיגה למען מילוי היעודים הללו.

צבאנו-הסדיר — יעודו, אף בהגדרה מתומצתת, כמה פנים לו:

- כוח "מידי" רב-כוננות — לאבטחת גבולות המדינה;
- גרעין לוחם, הקובע את "מדידי-הלחימה" של הצבא כולו — ואף את דמות החייל ואת "רצון הלחימה" שלו;
- יסוד מתמיד — שסביבו מופעל כלל-המערך;
- בית-יוצר וכור-מכשיר למערך המילואים;
- "גרעין" — ובו בזמן "מסגרת", CADRE — להחזקת מערך-המילואים המתגייס, לארגונו ולאימונו המשלים.

קיומו וטיפוחו של כוח זה — אינם מתרחשים ב"חלל-הריק", כי אם נקבעים, ומושפעים השפעה מכרעת, על-ידי מספר גורמי-יסוד, שהחשובים בהם הם: חוק שירות-הבטחון (הקובע משכיר השירות לחיילי-החובה); תקציב צה"ל; התפתחות אמצעי-הלחימה (המצריכה גם הגדלת הסכומים לרכש ואחזקה וגם הארכת משכיר האימון — דהיינו המביאה, משתי הבחינות, לידי "לחץ על התקציב"); ארגון ומבנה (שהיו מותאמים לתורת-הלחימה של צה"ל כיום, למגמות לעתיד, ליחסיה-הכוחות — ושוב, לאפשרויות התקציב); גידול מתמיד ב"שנתון", ובשנים האחרונות גם בעליה לארץ (ועליכן גידול מצבת חיילי-המילואים, על שלבי-אימונה השונים והמודרגים); ולבסוף — "אחרון-אחרון חביב" — רקע החברה הישראלית ואורתה, זיקת החיילים אליה, תרבותה ולשר נה, מושגיה, שאיפותיה ותכלית-קיומה (כמובן שגורם זה — הש-פעתו חלה, במלוא אותה המידה, גם על מערך-המילואים).

מהם יעודיו של מערך-המילואים? נראה שהעיקריים שבהם הם:

- להיות את מערך-המלחמה העיקרי של צה"ל — אשר ה"ציר" שבו יהיה הצבא-הסדיר;

- להמציא לשם כך כליהעת בכוננות, ורמת-כשירות מכסימליות — בהתאם למשימותיו הצפויות, הנקבעות לו מדי-תקופה;

- וכתוצאה — להכנס לפעולה תוך פרקי-זמן מינימלי, מיד עם ההתגייסות.

גם מערך-המילואים מושפע, כמובן, על-ידי מספר נתוני-יסוד — אלא שהרכבם שונה במידת-מה, שכן אלה הם: חוק שירות-הבטחון (הסייגים שהוא שם למשכיר-השירות של חיילי-המילואים); תקציב צה"ל; משק המדינה (אשר צרכיו מגבילים לעתים את אפשרויות השימוש במלוא משכיר-השירות החוקיים של אנשי-המילואים); תנועת כוח-האדם במילואים (לעתים בשל גיל, מצבים אישיים, שינוי תפקידים במערך-המילואים ועוד); גידול מספרם של חיילים, בשלבי-אימון שונים, הבאים מן העליה וממקורות אחרים; השוני ההכרחי שבהרכב החיילי של הצבא-הסדיר, מזה — והמילואים מזה; השינוי בהשתייכות היחידתית עם המעבר למילוי

רצוי יהיה, עליכן, לערוך את התרגילים באופן כזה שימחשו בהם ככלי האפשר תנאי הקרב, העומס של ניצוח על יחידות רבות בשדה, הרובץ על המפקד וגורמי זמן ומרחב מציאותיים — ומבלי להתרכז במידה מופרזת רק באותו נושא (או נושאים) שהוצג במיוחד לבדיקה.

מכך משתמעת, בין השאר, גם מסקנה נוספת: התאמתו של אימון היחידות (ולא רק תרגול העוצבות) לסוגי משימות מסוימים, אשר ניתן לשער כי יוצגו בפניהן. אכן, כל זה נאמר, כמובן, בעיקר לגבי מערך המילואים.

בעיה בפני עצמה היא הברירה בין תרגיל מבוקר חד-צדדי — לבין תרגיל דו-צדדי. בעצם, כבר עמדו על סוגיה זו לא פעם. איך, עליכספנים, לפסק במעלה לא-מבוססת אחת של התרגיל הדו-צדדי: שמכניס הוא, לרוב, בכל הרגים ענין רב בנושאו ומהלכו של האימון. בסיכומי-שלב, שקולים מאוד שניים מיתרונותיו של התרגיל המבוקר: שהנו פחות יקר ושהיא ניתן לשליטה ול-הכונה תכליתית. ברם, נראה שעל המגבלות של קושי-הניהול ושל הכונה מוגבלת בלבד, הטבעות בתרגיל הדו-צדדי, ניתן יהיה להתגבר עלידי הקטנת גורם "המשחק החפשי" ועלידי ביום מתוכנן ותכליתי של "האויב" — באופן שהתרגיל יתקרב במידת-מה למושג של "תרגיל מבוקר עם ביום אויב", אך בהדגשת ביום אויב רציני.

תרגילים עוצבתיים, אפילו פחותים במקצת במספרם במתכונת כזו — יש להניח כי שחרם יהיה בעדם.

בצד יעוליתר של תרגול העוצבות והיחידות-הגדולות, העשוי לצמוח מקווי-פעולה אלה — מסתמנות עתה, בהתאם לצרכי המצב ותנאי עבודתנו, גם כמה מגמות לאימונם התכליתי של החייל-הפרט והיחידה הקטנה.

ושוב — רצוי למנות אחדות מעובדות-היסוד המשפיעות על אור-חות ההדרכה ותוצאותיה:

● רמת החניכים ויכולת-הקליטה שלהם (שהנה, כמובן, שונה בחילות וסוגי-יחידות שונים);

* ראה מאמרו של סא"ל ח. דים, ב"מערכות-שריון" גיליון 2, איקר-טובר 1961: "התרגול הדו-צדדי — יתרונותיו ומגבלותיו". — המערך

● רמת מפקדי-הכיתות המדריכים (שתכופות יורדת-יחסית, בגלל הוצאת ה"שמנת" לקצונה);

● "מסלול" מהיר של הכשרת המדריכים, — אשר תכופות אינו מניח מקום לרכישת נסיון בשירות ביחידה;

● התרחבות גדלה-והולכת — והצורך להתאים לכך את מספרי הקצינים והמדריכים;

● ההכרה במקרים רבים, בקיצור משכי ההכשרה, עקב השתכרות ללות הציוד והסתעפותו, המחייבת למידה בקורסים רבים-יותר;

● צמצום בעזרי-אימון לעומת הצרכים.

נראה, איפוא, שיש הכרח בחידושים — או בשינויי-דגש — בתחום מתודיקת-ההדרכה שלנו; דהיינו: שימת-דגש ב"הפקה" המוגנית של חיילים מאומנים, בהשגת רמת-הדרכה מעולה, בשימוש רב בעזרי-אימון; כל זה — מתוך ההנחה שטיפוחו של החייל הבודד והחינוכו האינדיבידואלי (במסגרת התגבשות יחידתו) יימשכו ביתר-שאת, לאחר שלב הקניית ההכשרה הדרושה, בתוך היחידות עצמן.

מה המסקנות למעשה?

אחת הראשיות שבהן היא, כנראה, הצורך להפעיל יותר את הקצור-נה בשטח נוסף: לא רק כמפקדים אלא גם כמדריכים יעילים, שבאמצעותם ניתן יהיה להגיע להשגים גבוהים בהקניית ה"מקצוע" הצבאי (המקיף, כידוע, מקצועות הרבה) ובהכשרת החייל. כמובן, שיטה כזו, של שימוש בשכבת מדריכים מצומצמת-יחסית (הקצונה),

תחייב יחידות-אימון גדולות-למדי בכל אותם שטחי-האימון בהם תבוצע ההדרכה במישרין בניהולם של קצינים. ומכאן השם המקובל לצורת-הדרכה זו — "הדרכה המוגנית". צורת-הדרכה זו תצריך גם פיתוח עזרי-האימון, ושימוש בהם בממדים ניכרים (ומכאן — שוב צרכים תקציביים). השאלה כיצד בדיוק, באיזה סוגי-יחידות ובאיזה מקצועות אפשר יהיה להנהיג שיטת-הדרכה חדשה ("המור-נית") זו — תהיה טעונה עוד בירור והכונה נוספים; עומד עתה על הפרק, בירור הדרכים שיאפשרו להחזירה בהדרגה, באופן היעיל והתכליתי ביותר.

כל אלה אינם אלא חלק, ואחד הצעדים-הפותרים, מאותה תכונה רבה אשר תידרש בכדי שניתן יהיה להכין את צה"ל כולו למילוי תפקידו בתקופה הצפויה; ובראש-וראשונה יתיצב עתה התפקיד של הכנת סגל-הפיקוד של צה"ל לקראת תקופה זו, על אמצעים החדשים ועל אורחות-הלחימה הנובעים מהם. גם על סוגיה זו יהיה עוד צורך לעמוד לחד, כבוא השעה לכך.